

KS. DARIUSZ LIPIEC

ROLA PARAFIALNEJ RADY DUSZPASTERSKIEJ W BUDOWANIU WSPÓLNOTY PARAFIALNEJ

Postępująca laicyzacja i sekularyzacja życia społecznego w Polsce jest źródłem wielu przeciwności życiowych dla chrześcijan. Ich wierność zasadom ewangelicznym spotyka się coraz częściej z niezrozumieniem, a nawet ze sprzeciwem i agresją niewierzących. Z kolei inni wierzący oczekują od katolików świadectwa chrześcijańskiego życia, zwłaszcza w sytuacjach budzących kontrowersje w sprawach moralnych i dogmatycznych. Taka sytuacja współczesnych katolików w Polsce sprawia, że stawiane im wymagania dotyczące życia osobistego i społecznego są wysokie. Często jednak, jak się wydaje, są oni pozostawieni samym sobie. Tymczasem potrzebują oni wsparcia ze strony Kościoła, by mogli wypełnić swoje powołanie i dochować wierności uznawanym zasadom. Coraz częściej słychać głosy postulujące rozwijanie środowisk, które dają wsparcie i pomoc ludziom wierzącym. Postuluje się, aby pośród różnych środowisk, w jakich oni żyją – środowisko sąsiedzkie, pracy, nauki wypoczynku itd. – było przynajmniej jedno, w których mogą oni bez obawy wyznawać swoją wiarę i wzmacniać się duchowo. Takim środowiskiem powinna być parafia. Wspólnota parafialna powinna być „rodzinnym domem”, by jej członkowie mogli tam czuć się „u siebie”¹.

Zarówno badania teologicznopastoralne, jak i doświadczenie duszpasterskie oraz doświadczenie ludzi świeckich wskazują, że parafia nie zawsze realizuje stawiane przed nią zadania. Podstawowym problemem jest to, że współczesne parafie nie zawsze są postrzegane jako wspólnoty, lecz raczej jako instytucje świadczące określony rodzaj usług. Badania naukowe wskazują, że parafia jako wspólnota przeżywana jest częściej w środowiskach wiejskich, o religijności tradycyjnej, gdzie wspólnota lokalna pokrywa się ze wspólnotą religijną. W środowiskach miejskich natomiast o wspólnotowość parafii jest trudniej, ponieważ istnieje tam większa anonimowość i brak bezpośrednich relacji między parafianami. Wobec trudnych i wielorakich wyzwań, wobec których stają katolicy, coraz bardziej nagłym postulatem jest budowanie parafii jako wspólnoty, która umożliwi wyznawanie

KS. DARIUSZ LIPIEC – kapłan diecezji siedleckiej, dr hab. teologii w zakresie teologii pastoralnej, kierownik Katedry Organizacji Duszpasterstwa w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II.

i umacnianie wiary, oddawanie czci Bogu oraz uczy modlitwy, a także daje wsparcie duchowe i materialne².

Budowanie parafii jako wspólnoty napotyka na wielorakie trudności. Potrzebne są więc różnorakie formy i metody służące jej rozwojowi, a także wiele podmiotów uczestniczących w tym procesie. Wśród tych osób i gremiów w budowie wspólnoty parafialnej znacząca rolę powinna odgrywać Parafialna Rada Duszpasterska.

1. Parafia jako wspólnota

Parafia jest wspólnotą uczniów Chrystusa, którzy słuchają Jego słowa, składają cześć Bogu i służą sobie nawzajem. Można więc mówić, że parafia jest wspólnotą wiary, kultu i miłości braterskiej³. Budowanie parafii jako wspólnoty wiary dokonuje się dzięki słowu Bożemu, które na jej terenie jest głoszone i słuchane – wiara bowiem rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co jest głoszone, jest słowo Boże⁴. Posługa przepowiadania słowa Bożego została powierzona przede wszystkim pasterzom, którzy są odpowiedzialni za integralność przekazu Dobrej Nowiny i jej głoszenia. We wspólnocie parafialnej odpowiedzialność za przepowiadanie orędzia zbawczego spoczywa na proboszczu, który jest do niej posłany przez biskupa diecezjalnego, a także na jego duchownych współpracownikach. Uprzywilejowaną formą głoszenia słowa Bożego jest po Soborze Watykańskim II homilia, która powinna być głoszona podczas sprawowania Eucharystii i innych sakramentów, a także podczas innych celebracji liturgicznych i paraliturgicznych. Duże znaczenie dla rozwoju wiary chrześcijan ma katecheza⁵. Jej adresatami są wszyscy parafianie: dzieci, młodzież i dorośli. W realiach polskich realizowana jest ona przede wszystkim jako katecheza szkolna, adresowana do dzieci i młodzieży. Szczególnego znaczenia nabiera więc katecheza przykościelna, której adresatami są dorośli parafianie. Najbardziej rozpowszechnione formy katechezy dorosłych związane są z przygotowaniem do sakramentów i obejmują głównie rodziców pragnących ochrzcić dzieci i przygotować do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej. Katechezą objęci są także kandydaci do sakramentu małżeństwa.

Podmiotem przepowiadania słowa Bożego są wszyscy parafianie. Oprócz duchownych, do głoszenia Dobrej Nowiny powołani są także katolicy świeccy. Powołanie do głoszenia słowa Bożego wynika bowiem nie tylko z sakramentu święceń, ale przede wszystkim z sakramentu chrztu. Na jego mocy wszyscy wierzący mają udział w prorockim urzędzie Chrystusa. Dzięki sakramentowi chrztu parafianie są zarówno słuchaczami słowa Bożego, jak i jego głosicielami.

Zasadnicze znaczenie w głoszeniu słowa Bożego przez ludzi świeckich ma jego przekazywanie w rodzinie. Realizacja funkcji nauczycielskiej jest tam ściśle związana z funkcją wychowawczą rodziny. Wychowanie religijne jest integralnym elementem przygotowania potomstwa do dorosłego życia. W rodzinie słowem Bożym ubogacają się także nawzajem małżonkowie-ro-

dzice⁶. Nie bez znaczenia jest przepowiadanie słowa Bożego przez dziadków, którzy są przekazicielami tradycji rodzinnej, narodowej i religijnej.

Ważną rolę odgrywa przepowiadanie słowa Bożego przez ludzi świeckich w środowisku sąsiedzkim, pracy, w lokalnej społeczności miasta lub wsi oraz w środowiskach alternatywnych. Głoszenie słowa Bożego oparte jest tam na indywidualnym świadectwie słowa poszczególnych wierzących. Słowo Boże głoszą oni poprzez informowanie, wyjaśnianie, przekonywanie oraz przez świadectwo życia chrześcijańskiego⁷.

We wspólnocie parafialnej szczególne znaczenie ma przepowiadanie słowa Bożego w ramach zrzeseń religijnych. W wymiarze indywidualnym, członkowie ruchów, stowarzyszeń i małych grup pogłębiają znajomość Pisma Świętego, rozwiązują wątpliwości dotyczące prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej oraz uczą się aplikowania wskazań biblijnych do codziennego życia. Dzieląc się słowem Bożym z innymi członkami grupy, chrześcijanie otrzymują wsparcie i nabierają odwagi do jego głoszenia na zewnątrz grupy. W grupie również konfrontują własne doświadczenia dotyczące słuchania i głoszenia słowa Bożego z doświadczeniem pozostałych członków, przez co ubogacają się nawzajem.

W wymiarze wspólnotowym głoszenie słowa Bożego w ramach małych grup parafialnych służy ich budowaniu i rozwojowi. Jednocześnie małe grupy stają się swego rodzaju zaczynem dla całej wspólnoty parafialnej, będąc źródłem wiary i miejscem głoszenia słowa Bożego dla wszystkich parafian. Szczególną rolę przypisuje się w tej mierze Parafialnym Radom Duszpasterskim. Jako swego rodzaju małe grupy parafialne służą one umacnianiu wiary ich członków, a także oddziałują one na innych parafian. Specyficzne oddziaływanie tych gremiów związane jest jednak z ich zaangażowaniem w organizowanie i realizację funkcji nauczycielskiej parafii⁸.

Parafia jest wspólnotą kultu, ponieważ uczestniczy w realizacji funkcji kapłańskiej Kościoła⁹. Jest pierwszym i podstawowym miejscem, w którym chrześcijanin spotyka Chrystusa w sakramentach. Na gruncie wspólnoty parafialnej człowiek otrzymuje chrzest, sakrament bierzmowania, przystępuje do sakramentu pokuty i pojednania, przyjmuje sakrament małżeństwa i sakrament chorych. Szczytem życia wspólnoty parafialnej jest sprawowanie Eucharystii. Eucharystia jest także źródłem życia tej wspólnoty i zasadniczym sposobem jej budowania.

Parafia jest wspólnotą modlącą się. Jej członkowie zanoszą do Boga modlitwy nie tylko we własnych intencjach, lecz także za siebie nawzajem, a także za innych wierzących oraz za wszystkich ludzi. Wspólnota parafialna jest miejscem, w którym wierzący pogłębiają swoje więzi z Bogiem, a jednocześnie zacieśniają relację między sobą, tworząc wspólnotę modlitewną¹⁰.

Odpowiedzialnym za budowanie parafii jako wspólnoty kultu jest proboszcz jako zwyczajny szafarz sakramentów, organizator życia liturgicznego i modlitewnego oraz nauczyciel modlitwy. Odpowiedzialność

taka spoczywa jednak na wszystkich członkach parafii, którzy ze swej strony stanowią wspólnotę oddającą cześć Ojcu, przez Chrystusa, w Duchu Świętym. Szczególną rolę mają do odegrania w tej mierze zrzeczenia religijne, będące miejscem bardziej intensywnej modlitwy, a ich członkowie częściej przystępują do sakramentów. W ramach grup parafialnych odbywa się formacja duchowa członków. Te zrzeczenia „promieniają” na innych parafian, przez co są zaczynem życia liturgicznego i modlitewnego całej wspólnoty parafialnej. Wiele uwagi przywiązuje się do Parafialnych Rad Duszpasterskich, których członkowie nie tylko powinni odznaczać się gorliwością w służbie Bożej i w modlitwie, lecz także dawać innym członkom parafii świadectwo chrześcijańskiego życia opartego na wewnętrznym zjednoczeniu z Bogiem¹¹. Parafialna Rada Duszpasterska uczestniczy, pod kierunkiem proboszcza, w planowaniu, organizowaniu i realizowaniu życia liturgicznego oraz wspólnoty parafialnej. Na tym gremium spoczywa zatem szczególna odpowiedzialność za budowanie parafii jako wspólnoty kultu.

Parafia uczestniczy w realizacji funkcji pasterskiej Kościoła¹². Odbywa się to przez kierowanie wspólnotą parafialną, działalność charytatywną i dawanie świadectwa chrześcijańskiego życia przez jej członków. Realizacja funkcji kierowniczej należy do proboszcza, który ma władzę własną, zwyczajną i bezpośrednią, a także do jego duchownych współpracowników. W realizacji tej funkcji wspomaga proboszcza także Parafialna Rada Duszpasterska, która uczestniczy w prowadzeniu wspólnoty parafialnej do zbawienia, zarówno w wymiarze doczesnym, jak i eschatologicznym.

Realizacja funkcji charytatywnej w parafii odbywa się pod kierunkiem proboszcza¹³. Działalność charytatywną prowadzi bezpośrednio parafialny zespół Caritas, który kieruje pomoc do potrzebujących parafian i innych osób poza parafią. W działalności tej mają też udział zrzeczenia religijne. Zgodnie ze swoim charyzmatem świadczą one pomoc duchową i materialną. Szczególną rolę mają do odegrania w tej mierze Parafialne Rady Duszpasterskie, uczestniczące w realizacji działalności charytatywnej i w duszpasterstwie społecznym na terenie parafii. Chodzi tu zarówno o planowanie, organizowanie, jak i realizację szeroko rozumianej działalności charytatywnej: pomocowej, edukacyjnej, rekreacyjnej itd.

2. Teologiczne i prawne podstawy działalności Parafialnej Rady Duszpasterskiej

Sobór Watykański II wskazuje na konieczność powoływania Parafialnych Rad Duszpasterskich. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele postuluje tworzenie w diecezji diecezjalnych rad duszpasterskich z udziałem duchownych, osób konsekrowanych i świeckich (DB, n. 27). Dekret o apostołstwie świeckich powtarza ten postulat podając, że tego rodzaju rady powinny być powoływane na szczeblu parafialnym i ponadparafialnym (zob. DA, n. 26). Na konieczność powoływania takich gremiów wskazał również Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r., dając jednocześnie ogólne

wskazania dla ich działalności¹⁴. Szczegółowe normy dotyczące Parafialnych Rad Duszpasterskich są określane przez prawodawstwo partykularne¹⁵.

Na znaczenie Parafialnych Rad Duszpasterskich zwróciła uwagę także Stolica Apostolska. Kongregacja do spraw Biskupów wydała Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum successores*, w którym stwierdziła, że powoływanie rad duszpasterskich w parafiach jest elementem troski biskupa diecezjalnego o unormowanie działalności pastoralnej¹⁶. Dokument ten podaje również, że „proboszcz nie zaniedba tego, by zasięgać ich [świeckich – D. L.] opinii w różnych kwestiach dotyczących życia parafii, przede wszystkim za pośrednictwem parafialnej rady duszpasterskiej”¹⁷.

W 1975 r. komisja Episkopatu Polski do spraw apostołstwa świeckich wydała *Wytyczne w sprawie Parafialnych Rad Duszpasterskich*, z których wynika, że takie gremia powinny być powołane w każdej parafii. Dokument ten zawiera także wskazania dotyczące celów działalności Rady, jej uprawnień, powoływania, składu osobowego, a nawet porządku obrad. Wobec faktu, że wskazania zawarte w tym dokumencie nie zostały w pełni zrealizowane, postulat powoływania do istnienia Parafialnych Rad Duszpasterskich wysuwa II Polski Synod Plenarny. Dokument synodalny przypomina nauczanie Kościoła o potrzebie współpracy duchownych i świeckich w parafii w zakresie planowania przedsięwzięć duszpasterskich i materialnych, zaś jako przyczynę niedowładu takiej współpracy wskazuje brak świadomości u wiernych¹⁸.

Z nauczania Kościoła wynika, że Parafialna Rada Duszpasterska nie jest organem władzy, lecz gremium doradczym i wspomagającym proboszcza. „Władza w Kościele ma charakter hierarchiczny i dlatego głos decydujący we wszystkich sprawach dotyczących parafii ma proboszcz. Rada stanowi dla proboszcza istotne wsparcie, ale nie w sensie wyłączenia go, lecz uczynienia jego urzędu bardziej skutecznym. Powołanie zatem rady duszpasterskiej nie zwalnia proboszcza od odpowiedzialności za poziom duszpasterstwa parafialnego. Jej utworzenie jest wymogiem prawa, a obowiązkiem każdego proboszcza jest roztropne korzystanie z jej pomocy”¹⁹.

Chociaż Parafialna Rada Duszpasterstwa ma głos jedynie doradczy, proboszcz powinien liczyć się z jej zdaniem. Uczestnictwo w niej jest bowiem sposobem uczestnictwa wiernych świeckich w posłannictwie Kościoła, na szczeblu parafialnym, dlatego nie należy postrzegać rady jedynie jako środka pomocniczego w działalności pastoralnej. We współpracy proboszcza z radą duszpasterską trzeba zatem dążyć do harmonii między zasadą hierarchiczności a zasadą wspólnotowości, dzięki której „parafia będzie odnajdywała jedność wiary, różnorodność charyzmatów i posług, swoje dary, potrzeby i trudności”²⁰. Prawidłowe funkcjonowanie Parafialnej Rady Duszpasterskiej może przyczynić się do przekształcenia parafii w autentyczną wspólnotę. Gremium to może stać się forum nie tylko do wyrażania myśli przez wszystkich parafian, lecz także ich współpracy w realizacji misji Kościoła i własnego powołania²¹.

3. Formy zaangażowania Parafialnej Rady Duszpasterskiej w życie parafii

Nowością w nauczaniu Kościoła po Soborze Watykańskim II dotyczącym Parafialnych Rad Duszpasterskich jest przesunięcie akcentu z aspektu jurydycznego i materialnego na pastoralny w ich działalności. Zaangażowanie pastoralne Parafialnej Rady Duszpasterskiej oznacza jej uczestnictwo w duszpasterstwie i apostołstwie realizowanym w parafii. Współpraca rady z proboszczem powinna przyczyniać się do wzrostu wspólnoty parafialnej. Z tego względu Parafialną Radę Duszpasterską należy postrzegać bardziej jako wspólnotę braterską niż instytucję lub strukturę. Wówczas działalność rady może intensywniej włączyć się w nurt życia parafialnego, unikając w ten sposób stanięcia „pod prąd” jego naturalnemu biegowi. Dzięki wyakcentowaniu aspektu pastoralnego w działalności Parafialnej Rady Duszpasterskiej możliwy jest pełniejszy dialog i bardziej owocne współuczestnictwo wiernych świeckich w ożywianiu życia parafii, dla dobra wszystkich jej członków²².

Wielorakie możliwości zaangażowania stoją przed Parafialną Radą Duszpasterską w zakresie funkcji nauczycielskiej. Wynikają one zarówno z przesłanek teologicznych, które dają podstawę do różnorodnej działalności katolików świeckich, jak i ze współczesnych wyzwań, wobec których stają wspólnoty parafialne. Na czoło tych wyzwań – w zakresie funkcji prorockiej – wysuwa się konieczność pogłębiania tożsamości chrześcijańskiej i eklezjalnej parafian oraz ich wiedzy religijnej. Wielu parafian nie zna podstawowych prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej, nie poszerza także wiedzy teologicznej przez czytanie literatury i prasy religijnej. Stosunkowo nieliczni są parafianie czytający i rozważający Pismo Święte i dokumenty Kościoła. Niewielu także korzysta z katechezy dorosłych²³. Skutkiem ignorancji religijnej jest niski stopień tożsamości kościelnej. Coraz większa liczba chrześcijan dokonuje rozdziału między wiarą a Kościołem mówiąc: Bóg – tak, Kościół – nie, co znajduje bezpośrednie przełożenie na brak zaangażowania w życie wspólnoty parafialnej²⁴.

Parafialna Rada Duszpasterska może uczestniczyć w pogłębianiu wiedzy i tożsamości chrześcijańskiej parafian przez samodzielne realizowanie inicjatyw pastoralnych oraz pomoc proboszczowi w sprawowaniu przez niego funkcji nauczycielskiej. Do samodzielnych inicjatyw rady należy zaliczyć wydawanie cotygodniowego pisma parafialnego, które, oprócz bieżących informacji z życia wspólnoty lokalnej, zawiera wyjaśnienie tekstów biblijnych czytanych w niedziele i święta, prawd wiary i zasad moralności chrześcijańskiej. Parafialna Rada Duszpasterska może zaangażować się w kolportaż prasy katolickiej, a także wybór tytułów szczególnie polecanych parafianom²⁵. Do jej zadań należy zaliczyć także prowadzenie biblioteki parafialnej, co jest związane z wypożyczaniem książek, zakupem nowych pozycji i propagowaniem czytelnictwa. Przy bibliotece może funkcjonować wypożyczalnia filmów i muzyki religijnej na nośnikach elektronicznych.

Atrakcyjnym sposobem popularyzowania wiedzy religijnej są konkursy dla parafian w różnym wieku. Można je organizować przy okazji uroczystości parafialnych, takich jak odpust, rekolekcje czy festyn²⁶.

Wielorakie są możliwości wspierania przez Parafialną Radę Duszpasterską proboszcza w wypełnianiu przez niego posługi nauczania. Zadaniem rady jest zwracanie uwagi proboszcza na problemy istniejące w parafii, na braki w wiedzy parafian i ich rozterki moralne. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w przepowiadaniu samego proboszcza, zwłaszcza w homiliach, a także w katechezie parafialnej; powinno także wpływać na tematykę rekolekcji parafialnych i dobór kaznodziejów rekolekcyjnych i odpustowych²⁷. Kolejnym zadaniem Parafialnej Rady Duszpasterskiej jest wspomaganie proboszcza w realizacji katechezy, zwłaszcza katechezy dorosłych, która jest znacznie słabiej rozwinięta niż katecheza dzieci i młodzieży. Członkowie rady powinni wykazywać inicjatywę w organizowaniu grup katechetycznych przy kościele, pomóc w angażowaniu świeckich do ich animowania i prowadzenia. Do zadań rady należy zaliczyć także pomoc duchownym w przygotowaniu i stałej formacji lektorów posługujących w parafii.

Zaangażowanie Parafialnej Rady Duszpasterskiej w budowanie parafii jako wspólnoty kultu wiąże się z troską o sprawowanie liturgii. Troska ta dotyczy przygotowania osób pełniących służbę przy ołtarzu i prawidłowego wykonywania przez nie posługi. Do zadań rady należy troska o ministrantów, najpierw o ich rekrutację, a następnie o ich służbę. W parafii pojmowanej jako wspólnota służbę ministrancką powinni pełnić nie tylko chłopcy w wieku dziecięcym i młodzieńczym, lecz także dorośli mężczyźni. Ministrantom należy zapewnić odpowiednią formację, przede wszystkim praktyczną, dotyczącą umiejętności służenia przy ołtarzu, a także duchową, dotyczącą życia sakramentalnego i modlitewnego, oraz intelektualną, obejmującą teologię liturgii, prawdy wiary i zasady moralności chrześcijańskiej.

W podobny sposób Parafialna Rada Duszpasterska włącza się w troskę proboszcza o chór parafialny oraz scholę dziecięcą i młodzieżową. Uczestnictwo rady obejmuje troskę o stałe podnoszenie poziomu artystycznego, permanentną formację religijną członków i pozyskiwanie nowych. Troska o formację osób zaangażowanych w parafialną liturgię dotyczy także osób zatrudnionych etatowo: organisty, kościelnego, zakrystianina.

Uczestnictwo Parafialnej Rady Duszpasterskiej w trosce o liturgię parafialną dotyczy przestrzeni sakralnej. Proboszczowi potrzebna jest pomoc w dostosowaniu wnętrza kościoła do wymogów prawa kanonicznego i przepisów liturgicznych, a także utrzymania go w należytym porządku. Dotyczy to także naczyń i szat liturgicznych oraz dekoracji.

Znaczną rolę przypisuje się do uczestnictwa Parafialnej Rady Duszpasterskiej w organizowaniu liturgii parafialnej, a zwłaszcza obchodów uroczystości i świąt, takich jak odpust parafialny, rekolekcje, czterdziestogodzinne nabożeństwo, okolicznościowe błogosławieństwa (pól, pojazdów itd.). Działalność rady ma służyć nie tylko temu, by jak największa liczba

parafian brała w nich udział i by wypadały jak najokazalej, ale by przyczyniały się do pogłębienia poczucia wspólnoty wśród parafian. Temu celowi mają służyć festyny parafialne i im podobne inicjatywy, w których parafianie mogą bliżej się poznać²⁸.

Parafialna Rada Duszpasterska uczestniczy w budowaniu parafii jako wspólnoty miłości braterskiej. Bierze ona udział w realizacji szeroko rozumianej funkcji charytatywnej. Nie może zastępować parafialnego zespołu Caritas, ale wspierać go w jego działalności, poprzez koordynowanie jego pracy z innymi grupami parafialnymi oraz pomoc materialną.

Współcześnie zauważa się duże potrzeby w zakresie funkcji opiekuńczej i wychowawczej Kościoła, które mogą być zaspokojone w znacznym stopniu na terenie parafii. Chodzi tu o troskę o dzieci, młodzież, rodziny, chorych, niepełnosprawnych, bezrobotnych, starszych parafian²⁹. Parafialne Rady Duszpasterskie mogą przyczynić się do organizowania i realizacji inicjatyw o charakterze pomocowym i samopomocowym, takich jak świetlice dla dzieci, parafialne kluby dla młodzieży, kluby seniora. Istnieje potrzeba podejmowania inicjatyw o charakterze specjalistycznym, wymagającym zatrudnienia osób fachowo przygotowanych do ich realizacji. Do inicjatyw takich należy zaliczyć poradnictwo i pośrednictwo pracy dla bezrobotnych³⁰, poradnie życia małżeńskiego i rodzinnego, apteki³¹, stacje opieki dla terminalnie chorych i im podobne. Inicjatywy takie wymagają nakładów finansowych i dlatego – chociaż zadaniem Parafialnych Rad Duszpasterskich nie jest troska o sprawy materialne parafii – konieczne jest podejmowanie tej problematyki przez rady duszpasterskie i ścisła współpraca z radami ekonomicznymi³².

Budowanie parafii jako wspólnoty miłości braterskiej wymaga od Parafialnej Rady Duszpasterskiej współpracy ze stowarzyszeniami, ruchami i małymi grupami³³. Chociaż zrzeczenia te mają często struktury ponadparafialne, to parafia jest miejscem, z którego pozyskują one członków i podstawowym terenem realizacji ich posłannictwa. Z tego powodu konieczne jest koordynowanie ich pracy w parafii, aby nie konkurowały między sobą, ale uzupełniały się wzajemnie nie tylko pod względem charyzmatu, lecz także terenu działalności i współpracowały ze sobą. Zadaniem Parafialnej Rady Duszpasterskiej jest niesienie pomocy proboszczowi w koordynowaniu działalności zrzeczeń oraz jej wspomaganie, zwłaszcza w apostołstwie³⁴.

Aby parafia mogła coraz pełniej stawać się wspólnotą, konieczne jest – oprócz troski o najbardziej potrzebujących i współpracy z najbardziej zaangażowanymi osobami – oddziaływanie Parafialnej Rady Duszpasterskiej na ogół parafian. Współcześnie ważna jest taka formacja wiernych, aby nie pojmowali oni parafii jako zamkniętej twierdzy, znajdującej się w sytuacji nieustannego zagrożenia, ani też jako ekskluzywnego kręgu osób uważających siebie za lepszych od innych. Formacja ogółu parafian powinna zmierzać w kierunku pogłębienia ich świadomości religijnej i tożsamości

kościelnej, pobudzania zaangażowania w liturgię parafialną i kształtowania postawy otwartości na tych, którzy nie w pełni identyfikują się z Kościołem. Można przypuszczać, że takich osób będzie coraz więcej³⁵.

Tak szeroko nakreślone zadania Parafialnej Rady Duszpasterskiej wymagają zaangażowania wielu osób. Dokumenty Kościoła wskazują, że w radzie może zasiadać 20–30 osób³⁶. Różnorodność zadań implikuje zaangażowanie specjalistów z różnych dziedzin. Szczególne zadania mają członkowie rad w tych parafiach, w których duszpasterstwo związane jest z odnową życia parafialnego w oparciu o wybrane metody, takie jak „nowe oblicze parafii”³⁷ czy „parafia wspólnotą wspólnot”³⁸.

* * *

Budowanie wspólnoty parafialnej w warunkach polskich oznacza przechodzenie od modelu parafii jako instytucji do modelu parafii jako wspólnoty. Aby parafia mogła stawać się coraz bardziej wspólnotą, konieczne jest zaangażowanie wszystkich jej członków. Szczególną rolę w budowaniu wspólnoty parafialnej odgrywa Parafialna Rada Duszpasterska, której zadaniem jest nie tylko wspomaganie proboszcza radą, ale aktywne włączenie się w działalność pastoralną.

Kształtowanie ducha wspólnotowego w parafii jest zadaniem przede wszystkim duchownych jako pasterzy i zasadza się na ich świadomości eklezjalnej. Współcześnie oczekuje się proboszczów większego otwarcia na świeckich, na ich obecność i aktywność w parafii. Ich powinnością jest także kształtowanie ducha wspólnotowego wśród parafian, a zwłaszcza formacji wiernych do współodpowiedzialności za cały Kościół przez parafię.

Szczególne znaczenie w formacji parafian do życia wspólnotowego ma przygotowanie członków Parafialnej Rady Duszpasterskiej do wykonywania jej celów statutowych. Zanim rada zostanie wybrana, kandydaci powinni być świadomi czekających ich zadań oraz oczekiwań proboszcza i parafian. Konieczna jest stała formacja członków Parafialnych Rad Duszpasterskich, a zwłaszcza formacja teologiczna z zakresu eklezjologii i katolickiej nauki społecznej. Potrzebna jest formacja duchowa, w której ważną rolę odgrywa rozważanie słowa Bożego i systematyczne przystępowanie do sakramentów. Dla owocnej działalności rady konieczne jest pogłębianie relacji między jej członkami a proboszczem, nie tylko na płaszczyźnie organizacyjnej, ale także na płaszczyźnie ludzkiej.

Lublin

ks. Dariusz Lipiec

PRZYPISY

¹ Por. A. Petrowa-Wasilewicz, *Parafia przyszłości – dom otwartych drzwi*, w: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001*, Katowice 2000, s. 168–170.

² Por. J. Mariański, *Udział katolików świeckich w życiu parafii. Założenia i rzeczywistość*, Płock 2008.

³ Por. R. Kamiński, *Ureczywistnianie się Kościoła dzisiaj*, w: *Teologia pastoralna*, t. 1, red. R. Kamiński, Lublin 2000, s. 159.

⁴ Por. tenże, *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, Lublin 2007, s. 145–146.

⁵ Por. J. Mikołajec, *Posługa teologów świeckich w Kościele w Polsce. Studium pastoralne*, Opole 2000, s. 51–55.

⁶ Por. G. Pyżlak, *Katecheza rodzinna i jej wpływ na przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne”, 3(2011), s. 419–422.

⁷ Por. J. Wal, *Apostolat środowiskowy chrześcijan*, w: *Teologia pastoralna*, t. 2, red. R. Kamiński, Lublin 2002, s. 262–278.

⁸ Por. W. Śmigielski, *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-wspólnoty*, Lublin 2010, s. 201–224.

⁹ Por. R. Kamiński, *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*, Lublin 1997, s. 72–78.

¹⁰ Por. W. Śmigielski, *Uczestnictwo wiernych świeckich...*, s. 290–293.

¹¹ Por. R. Kamiński, *Parafia miejscem realizacji duszpasterstwa*, w: *Teologia pastoralna*, t. 2, dz. cyt., s. 54–55.

¹² Por. tenże, *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*, dz. cyt., s. 79–83.

¹³ Por. W. Przygoda, *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce. Studium teologiczno-pastoralne*, Lublin 2004, s. 143–148.

¹⁴ KPK, kan. 536–537.

¹⁵ J. Gręźlikowski, *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce*, „Homo Dei” (HD), 74(2004), nr 1, s. 48; tenże, *Rady parafialne w prawie kanonicznym i życiu parafialnym*, w: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/95*, Katowice 1994.

¹⁶ Kongregacja do spraw Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Apostolorum successores*, n. 211, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin 2006, s. 666.

¹⁷ Tamże, n. 212.

¹⁸ *Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich*, n. 29, w: *II Polski Synod Plenarny (1991–1999)*, Poznań 2001, s. 152.

¹⁹ J. Gręźlikowski, *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce*, art. cyt., s. 52.

²⁰ Tenże, *Rady parafialne w prawie kanonicznym i życiu parafialnym*, art. cyt., s. 492.

²¹ Tamże.

²² K. Półtorak, *Współodpowiedzialność i uczestnictwo w życiu Kościoła. Rady diecezjalne i parafialne 40 lat po Soborze Watykańskim II*, w: *Recepcja wskazań Soboru w życiu i działalności Kościoła w Polsce*, red. K. Półtorak, Szczecin 2006, s. 132–133.

²³ Tamże, s. 137.

²⁴ Por. B. Biela, *Zadania wiernych świeckich w kształtowaniu posoborowego modelu parafii*, w: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła...*, dz. cyt., s. 493–494.

²⁵ M. Piotrowski, *Rada duszpasterska*, HD, 75(2005), nr 3, s. 136.

²⁶ Por. tamże, s. 142.

²⁷ Por. K. Półtorak, *Współodpowiedzialność i uczestnictwo w życiu Kościoła...*, art. cyt., s. 139–149.

²⁸ Por. M. Mroczek, *Parafialny festyn na rzecz misji*, HD, 74(2004), nr 3, s. 118.

²⁹ M. Bronikowski, *Parafialna rada duszpasterska. Wizja teologiczno-pastoralna*, „Warszawskie Studia Pastoralne”, 6(2007), s. 97–101.

³⁰ Por. J. Koral, *Jak dziś parafia pomaga ludziom bezrobotnym*, w: *Środowiska specjalnej troski*, red. M. Kalinowski, Lublin 2003, s. 31–37.

³¹ Por. *Parafialny punkt apteczny*, HD, 75(2005), nr 4, s. 139–145.

³² Por. L. Slipek, *Rada ekonomiczna w parafii*, HD, 74(2004), nr 4, s. 109–114.

³³ Por. A. Dunajski, *Wierni świeccy w parafii – obawy czy nadzieje*, w: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła*, dz. cyt., s. 506.

³⁴ Por. E. Bogaczewicz, *Małe grupy i wspólnoty w parafii*, HD, 74(2004), nr 2, s. 119–123.

³⁵ A. Petrowa-Wasilewicz, *Parafia przyszłości...*, art. cyt., s. 174; por. R. Saltini, *Czynić Kościół domem i szkołą komunii*, w: *Naśladować Chrystusa. Program duszpasterski na rok 2003/2004*, Katowice 2003, s. 169–172.

³⁶ Znane są przypadki, że Parafialna Rada Duszpasterska liczy nawet 90 członków. Zob. J. Kleszcz, *Rada duszpasterska*, HD, 75(2005), nr 3, s. 141.

³⁷ Por. M. Wrona, *Nowe oblicze parafii*, HD, 75(2005), nr 2, s. 127–140.

³⁸ Por. R. Hajduk, *Parafia jako „wspólnota wspólnot”*. *Od teorii do praktyki*, HD, 77(2007), nr 1, s. 43–55.

SUMMARY

The parish is the community of the Christ's disciples who listen to His words, worship The Father and The Holy Spirit and coexist serving one another humbly in love. The community is formed and expressed through listening to and proclaiming the Word of God, through the liturgy and prayer, through bearing witness to a life of a Christian and through the ministry of love. The Parish Pastoral Council exerts great influence on the process of building the community of a parish. This is indicated by the canon law and the teaching of the Universal Church and the Church in Poland after the Second Vatican Ecumenical Council. The main aim of the Parish Pastoral Council is to assist the parish priest in his pastoral duties which mostly means giving advice. However, the need to involve the Parish Pastoral Council in organizing, coordinating and implementing the pastoral initiatives in the parish should also be indicated. The Parish Pastoral Council should also provide the religious activation to the parishioners who are supposed to regard the council as a forum to exchange the ideas which concern the life of a parish.